

کلام مولانا علی قلی

تألیف و طالبین علم ادب از مرده و نوید که بعنایت قاضی و تهرانی

تذکره اولی من مقولات علی

مع ترجمه فارسی حسب فرمایش جناب کمالات انشاء موسی سید الفتح

کتابت و ایام نگار و ایام نگار و ایام نگار
در مطبعه و ایام نگار و ایام نگار و ایام نگار

۲

نَقْرُ الْأَلْفِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ
 إِيمَانُ الْمَرْءِ يُعْرَفُ بِإِيمَانِهِ
 إِخْوَانُ الرَّمَّانِ جَوَائِسُ الْعِيُونِ
 أَخْوَكُ مَنْ مَوَّجَ أَسَاكُ فِي الشِّدَّةِ
 أَخْوَكُ مَنْ مَوَّجَ أَسَاكُ فِي النَّسَبِ
 لَا مَنْ سَاوَاكَ فِي النَّسَبِ
 أَدَبُ الْمَرْءِ خَيْرٌ مِنْ ذَهَبِهِ
 أَظْهَارُ الْغِنَى مِنَ الشُّكْرِ
 أَحْسِنُ إِلَى الْمُسْتَضْعَفِ
 إِحْسَانُ الدِّينِ مِنَ الدِّينِ

گفت امیرالمؤمنین علی ابن ابیطالب
 ایمان مرد شناخته میشود
 برادران این زمان جاسایانند
 برادر تو آنست که مدار کند با تو در
 برادر تو آنست که موااسات کند با تو
 نه آنکه مساوی باشد با تو در
 ادب و بهرست از مال و زراو
 اظهار تو آنگری از موجبات شکرست
 نگوئی کن با بدنا سردار شوی او را
 او اگر دن و ام از دینداری است

اجزاء الشدة من المروءة
 فضل الزهد اخفاوة
 استراحة النفس في اليأس
 أحب عيالك ينفعهم
 ير الوالدین سلمت
 بركة العبر في حسن العمل
 بكرة الست والخمسين بركة
 يشتر نفسك بالظفر بعد الظفر
 بطن المرء عدوه
 تاكز لشغفك
 كشاشة الوجه عطية ثانيا
 يع الدنيا بالآخرة تريح
 الا لسان من اللسان
 تكاء المرء من خشية الله قوة
 بركة المال في اداء الزكاة

پوشیدن از خجسته روزگار از فروت است
 بزرگترین زهد پوشیدن است
 آسایش نفس در نومیدی است
 اوب یا موزان عیال خود را سودمند
 کموی کردن با پدر و مادر محققیت که با او کرده
 بركة عمر در کردار نیکوست
 در باب ادا شنبه و پنجشنبه بركت است
 مزوده نفس در ایستادن بعد از قیام
 شکم مرد دشمن اوست
 هیچ چیزی عادت کن با سعادتمند شوی
 تازه رویی در حالت بخش عطا او است
 بفرش دنیا را بجزه تا سود دهد ترا هر دو
 نیک و بد انسان از زبان است
 گریستن مرد از ترس خدا روشناهی است
 بركت افزونی مال در دادن زکوة است

بَرَكَ لَا تَطْلُهُ بِأَمْنَةٍ
 بَقِيَّةُ الْعَمَلِ لَقِيَّةٌ لَهَا
 نَدَارُكَ فِي الْعَمَلِ مَا فَاتَكَ فِي أَوَّلِهِ
 تَكَاثُرُ الْمَرْءِ فِي الصَّلَاةِ مِنْ ضَعْفِهَا
 تَرَاهِمُ الْإِيْدِي عَلَى الطَّعَامِ بِرُكَاةٍ
 تَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ يَكْفِيكَ
 تَعَالَ بِالْخَيْرِ تَنْبَلْهُ
 تَطَرَّفْتُ بِرُكِّ الدُّنُوبِ
 تَوَاضَعُ الْمَرْءُ بِكِرْمِهِ
 تَعَاظَلُ عَنِ الْمَكْرِهِ تَوَقَّرُ
 تَاكِيدُ الْمَوَدَّةِ فِي الْحُرْفَةِ
 تَاخِيرُ الْإِسَاءَةِ مِنَ الْإِحْسَانِ
 ثَلَاثٌ مَهْلِكَةٌ كَالْخَلِّ وَهِيَ عَجْبٌ
 ثَلَاثٌ لَا يَمَانُ حَيَاءٌ وَثَلَاثَةٌ
 عَقْلٌ وَثَلَاثَةٌ جَوْدٌ

نکوهی کن باطل کن آنرا بخت نهادن
 باقی عمر و زندگی باقی قیمت ندارد
 در باب راز خیر و بدی خیر فوت شده است از اول
 کما بهی کردن مرد در نماز راسته بیان است
 غلبگی و نهی در طعام افزونی و کثرت است
 توکل کن بر خداست تا کفایت کند کار را
 حال نیکوین تا بر سے آن نیکو را
 گوشه گیری اختیار کن با ترک گناهان
 فروتنی کردن مرد متواضع گرامی میگردد و اندر
 عاقل ساز خود را از ریشگی گفتار و کرد آمانت
 استواری کردن دوستی در حرمت و استوار
 تاخیر کردن در بدی نیکو کاری است
 سه خصالت هلاک کنندگانند بخوبی و هوا نفس
 و آنکه ایمان شرم است و دانک آن
 عقلست و دانک آن بخشش است

ثلثة الخوص لا تشد ما الا للذ	رخنه حرص بند نیشود مگر بجز خاک گور
ثلثة الدين موت العلماء	رخنه دین مرگ عالمان است
ثواب الآخرة خير من بعثيم الدنيا	ثواب آخرت بهتر است از نعمت دنیا
ثبات الملك بالعدل	ثبات و بقای ملک با دشتاهی بعدل است
ووب السلامة لا يبلى	جامه سلامت کهنه نمی شود
نن احسانك بالاعتدال	دو باره کن کوی خود را بعدر خواهی
ماء الرجل على معطيه مستان	شامی و بختنده خود را موجب مزید عطا
ثبات النفس بالغذاء وثبات	ثبات و بقای نفس به غذا است
الروح بالغناء	و ثبات روح به قناعت است
جد بما تجتد	بخشش کن آنچه بیامی
جليس السوء شيطان	همشین بد شیطان است
جليس الخیر غنیمة	همشین نیک غنیمت است
جمال المرء في الحليم	حسن زیب و در رو باری است
جليس المرء مثله	همشین مرد مانند او است
حل من لا يموت	بزرگ آن شخص است که نمیرد

جَوْدَةُ الْكَلَامِ فِي الْاِخْتِصَالِ
 حَبْدٌ بِالْكَبِيرِ وَاقْتِغٌ بِالْقَلِيلِ
 جَوْلَةٌ الْبَاطِلِ سَاعَةٌ وَجَوْلَةٌ
 الْمَقِيُّ إِلَى السَّكَاةِ
 جَلِيسُ الْفُقَرَاءِ تَزِدُّ شُكْرًا
 جَمْدُ الْعَقْلِ كَثِيرٌ
 حَبْلُ الْخَلْقِ غَنِيمَةٌ
 حِلَّةُ الْمَرْءِ تَهْلِكُهُ
 حَمُوضَاتُ لَطْعَتِكُمْ خَيْرٌ
 مِنْ حَمُوضَاتِ الْكَلَامِ
 حِرْفَةُ الْمَرْءِ كَنْزُهُ
 حَيَاءُ الْمَرْءِ سُنَّةُهُ
 حِلْمُ الْمَرْءِ غَوْثُهُ
 حَرَمُ الْوَفَاءِ عَلَى مَنْ لَا أَصْلَ لَهُ
 حِرْفَةُ الْإِبْرَاهِيمِ حِرْفَةُ تِلْكَ الْكَبِيرِ

خوبی سخن در کوتاهی است
 بخشش کن بسیار وقاحت کن با بزرگان
 جولان باطل کیساعت است و جولان
 حق تا قیامت است
 بخشینی کن با درویشان تا زبانه کنی
 گوشش مغلبن بسیار است
 نکویی خلق غنیمت است
 تنزی تیزی مرد باک میگرداند
 ترشبهای طعام بهتر است از ترشبهای
 سخن
 پشیمرد گنج اوست
 شرم مرد پرده اوست
 بردباری مرد باری گراوست
 حرام است وفا ترا که آو صل ندارد
 سوزش ذرق فرزندان سوزنده بکار

حَلِي الرِّجَالِ الأَدَبُ و

زیور مردان ادب است و زیور

حَلِي النِّسَاءِ التَّسَبُّبُ

زنان زیور مال است

خَوْفُ اللَّهِ يُجَبِّئُ القَلْبَ

ترس خدا بی تعالی را اول را حجاب میکند

خَيْرُ الأَصْحَابِ مَنْ يَدُلُّكَ

بهترین یاران آنکس است که

عَلَى الخَيْرِ

راه نماید بر سبک

خَفِيَ اللَّهُ تَائِمٌ مِنْ غَيْرِهِ

بترس از خدا بی تعالی تا ایمن بود از غیر او

خُلُوصُ الوَدِّ مِنْ حَسَنِ العَمَلِ

دوستی خالص از نیکویی عهد و پیمان است

خَابَتْ جَنَيفَةٌ مَنْ بَاعَ الدُّنْيَا بِاللَّهِ

نوسید باو خرید و فروخت آنکس که فروخت دنیا را

خَيْرُ كَمَالٍ مَا انْفَقَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

بهترین مال آنست که نفعه شود در راه خدا

خَالِفَتْ نَفْسُكَ لَشَرِّخٍ

مخالفت کنی نفس خود را با با ساسای

خَلَا القَلْبُ خَيْرٌ مِنْ فَلَاحِ الكِبْسِ

خالی بودن دل بهتر است از پرپی کبیسه

خَلِيلُ المرءِ دَلِيلُ عَقْلِهِ

دوست مرد و دلیل عقل و مهوش است

خَيْرُ النِّسَاءِ الوَدُودُ وَ الوُدُّ

بهترین زنان دوست داشتنی و دوستی است

دَوْلَةُ المَلُوكِ فِي العَدْلِ

دولت بادشاهان عدل است

دَوَامُ التَّوَدُّدِ وَ رُؤْيَا الأَخْوَانِ

دوام دوستی و دیدار برادران است

دوای درود رضا و اوان است بخصای	دواء القلب الرضا بالقضاء
درد نفس حرص است	دواء النفس الحرص
دلیل عقل مردگفتار است و بزبان	دلیل عقل المرء قوله و
صل او کردار است	دلیل أصله فعله
دوای درد نفس دفع حرص است	دواء النفس دفع الحرص
دوام خشم بجز تا محمود شود آخر تو	دم على كظم الغيظ بحد عواقبك
دین مرد دوست است	دين المرء خديته
دینار و درم نجیل سنگ است	دينار الشحيح حبر
دولت مردم فرومایه آفت مردانست	دولة الازدال آفة الرجال
دارا کن با کسی که گناه کند بر تو برای خاندان	دارك من جفائك تخيلا
با کردن اولیا فرومی آرد محبت را	ذکر الا و لیا ینزل الرحمة
خوار درویشی عزیز است نزد خدا	ذليل الفقير عزيز عند الله
خوش زبانی راس المال مرد است	ذاقة اللسان راس المال
مذمت کردن چیز آزرشگون بود با	ذم الشيء من الاشتغال به
چشیدن طعام سلاطین سوزنده گه است	ذوابة السلاطين محروقة الشفتين

<p>یک گناه بسیار است و هزار طاعت اندک گذارد گمراه را در گمراهی او یاد کردن مرگ روشنی دهباست یاد کردن جوانی حسرت است خواری مرد در طمع است زینت علم بالاتر از همه مرتبت است مراعات کن پدر خود را تا مراعات ترا بکنند پیغام گذارد مرگ زادن فرزندان است بار مرد در بیان خسرد او است رعنائی نامی نفس شواری اندازه نفس است دیدن دوست روشنائی چشم است روزی تو میجوید ترا پس بیاساک مراعات حق کن نزد علی که در نفس خوشی عیش در امن است</p>	<p>ذنب واحد کثیر والاف طاعة قليل ذکر الطاعی فی طغیانہ ذکر الموت جلاء القلوب ذکر الشباب حسرة ذل المرء فی الطمع زینة العلم اعلی الرتب راع اباك میراعك ابنك رسول الموت الولا دة رفیق المرء دلیل عقله دعوات النفس تتبعها روية الحبيب جلاء العين رزقك لطلبك فاسترح راع الحق عند غلبات النفس رفاهة العیش فی الامن</p>
--	---

روایه الحدیث انتمالی رسول الله
 زهد العالم رحمتة
 زهد العالمی مضلتة
 زوال العلم اھون من موت العیال
 زوایا دنیا مشغولہ بالزواہا
 زینۃ الباطن خیر من زینۃ الظاہر
 زیارة الحبيب طراء المحبة
 زیارة الضعفاء من التواضع
 زین الرجال بموازنیہم
 زلۃ العالم کبیرة
 زحمة الصالحین رحمة
 سرورک بالدنیاء غرور
 سوء الخلق وحشة لا خلاص له
 سلامة اللسان فی حفظ اللسان
 سعیر الطین من الخیر

روایت حدیث بمنزله سلسله است بر رسول خدا
 زهد ورزیدن عالم رحمت است
 زهد ورزیدن عامی گمراهی است
 غیبت شدن علم آسان تر است از مرگ عالم
 گوشه ای دنیا گیرد اندیشه است بمصیبتها
 زینت باطن بهتر است از زینت ظاہر
 دیدن پرستید دوست تازه گردانیدن
 پرسش تا توانان تواضع است
 وزن کن مردان را بنیز انہای ایشان
 غناء عالم کبیرہ است
 زحمت صالحان رحمت است
 شادی تو در دنیا غم در است
 بدظلمی وحشی است کہ راہی از ان نیست
 سلامت مردم رنگانها شستن زبان است
 بدبگمانی از احتیاط است

سیرت مرد خیر بریدد از ضمیر و خاطر او

بزرگی مرد در تو واضح است

خموشی زبان سلامت مرد است

بزرگان سرداران است فقیهانند

مستحق حکومت سخت تر است از مستحق

جاکنی زندگانی بد حسلتی است

سلاح و حرب با تو امان شکایت است

شفا می دل در قرآنه قرآن است

بخیل تو نگر درویش تر است از درویش

عیب علم لاف زدن است

بدترین کار نادور تر است از شرفیت

بوی از معرفت بهتر است

از بسیاری عمل

بخیل تو نگر عفو است

بوی تو خرد هنده مرگ نشود

سيرة المسر تبنى عن سريرة

مما المرور في التواضع

سكوت اللسان سادمة الألسنة

سادة الأمة الفقهاء

شكر الحكوة اسكر من سكر

سكرة الأحياء سوء الخلق

سلاح الضعفاء الشكاية

شفاء الجنان في قراءة القرآن

شعيم غنى افقر من فقير

شيز العلم الصلوات

شرا الامور بعد ما من الشر

شمة من المعرفة خيرة

من كثير العمل

شتم الفلح يعقوبته

شيبك ناعيبك

شَرُّ نَبْطٍ أَلْفَةٌ تَرَكُ الْخَلْفَةَ
 شَرُّ النَّاسِ مَنْ يَتَّقِي النَّاسَ
 شَرُّ الْأُمُورِ اقْرَبُهَا مِنَ الشَّرِّ
 شَرُّهُ فِي طَلَبِ الْجَنَّةِ
 صِدْقُ الْمَرْغُوبِ أَشَدُّ
 صِحَّةُ الْبَدَنِ فِي الصَّوْمِ
 صَدَائِقُ يَوْمِ الْطُّغْيَانِ
 صَلَاحُ الْإِنْسَانِ فِي حِفْظِ اللِّسَانِ
 صَلَاحُ الْمَدِينَةِ فِي السَّكُونِ
 صَفَاءُ الْقَلْبِ مِنَ الْإِيمَانِ
 صَفْوَةُ الْعَيْشِ فِي الْقِتَاعَةِ
 صَلَاحُ الرَّحْمَانِ بِكَرْحَمَتِكَ
 صَاحِبُ الْخَيْرَاتِ مِنَ الْأَشْرَادِ
 صَلَاحُ الدِّينِ فِي الْوَرَعِ وَفَادَى الْقَطْمِ
 صَلَوةُ اللَّيْلِ بِهَاءِ النَّهَارِ

شَرُّ نَبْطٍ أَلْفَةٌ تَرَكُ الْخَلْفَةَ
 بَدْتَرِينَ مَرْدَانِ كَيْسِيَّتِمْ مِي تَرَسِنْدَارِ مَرْمِ
 بَدْتَرِينَ كَارِ بَارِ ذِكِ تَرَسْتِ بَدْتِي
 دَامِنِ دَرِ چِينِ دَرِ طَلَبِ بَهْتِ
 رَاسْتِ مَرِ دَرِ سْتِ كَارِي اوست
 صَحْتِ بَدَنِ دَرِ رُوزِ هَسْتِ
 صَبْرِ كَرْدَنِ تُو مَوْجِبِ طَفْرِ وَفِرُوزِ اوست
 صَلَاحِ مَرْدَمِ دَرِ كَابِ شَتْنِ زَبَانَتِ
 صَلَاحِ بَدَنِ دَرِ خَامُوشِيَّتِ
 صَفَايِ دَلِ اَزَا اِيْمَانِ هَسْتِ
 صَفَايِ عَيْشِ دَرِ قِنَاعَتِ
 بُوِيْدِ بَارِ خُوِشِيَا وَدَوِي مَكْنِ لِبَارِ خَلِ
 هَسْتِي كَرِ بَانِي كَانِ بَا اِيْمِنِ شُوِي اَزْدَارِ
 صَلَاحِ دِيْنِ پَرِ بَرِ كَارِيَّتِ وَفَادِي دَرِ طَمِ
 نَا زِ كَرْدَنِ شَبِ نُو بَارِ دَرِ رُوسِنِ

خاموشی نادان پردرد او مست	ضيق الجاهل سئنة
ضمیر و خاطر آرا و مردان محل انوار است	ضمير الاحرار محل الانوار
روشنی دل از خوردن حلال است	ضياء القلب من اكل الحلال
ضمانت کرده است بدینکار روزی هر مخلوق را	ضمن الله رزقا لكل احد
ضرب این زیاده دردناک است ز ضربت نیر	ضرب اللسان اوجع من طعن اللسان
تنگ است دنیا برو کس با هم خصومت دارد	ضائق الدنيا على المتخاصمين
زودن دوست دردناک است	ضرب الحبيب اوجع
تنگ است سخت تر است از تنگی دل	ضيق الید اشد من ضيق القلب
گمراه شد آن کس که متنبل بدهد به ضیاء	ضل من نكّن الى الاسرار
گمراه شد آنکس که فروخته درین راه	ضل من باع الدين بالدين
تنگ است تنگی آنکس که تنگ است دست	ضاق صدق من ضاقت يده
ضایع شد سعی آنکس که امید داشت بفرخند	ضاق سعی من رجاء غير الله
دراز می عمر با طاعت از	طول العمر من الطاعة
خلعها پیغمبران است	من خلع الانبياء
طلب دین بهتر است از طلب رزق	طلب الادب خير من طلب الرزق

طِرْمَعُ الْأَشْكَابِ
 طَالَ حُرْنٌ مِّنْ طَالٍ رَجَاوُكُ
 طَابَ وَقْتُ مَن وَتَوَبَ لِلَّهِ
 طَوَّلِي لِمَن زِيَرَقٌ بِالْعَافِيَةِ
 طَائِعَةُ اللَّهِ عَنِيمَةٌ
 طَاعَةُ الْعَدُوِّ هَلَاكٌ
 طَالَ عَمْسٌ مِّنْ قَصْرِ لَعِبَةٍ
 طَوَّلِي لِمَن لَّا هَمَّ لِي
 طَلَّ السَّلْطَانُ طِيلَ اللَّهُ
 ظَمَاءُ الْمَالِ أَشَدُّ مِنْ ظَمَاءِ الْمَلَأِ
 ظَلَمَ الْمَلُوكُ أَوْلَى مِنْ لَلَا الْوَعْيَةِ
 ظَلَمَةُ الظُّلْمِ تَطْلِمُ الْأَيْمَانَ
 ظَمِلَ عَمْرٍ الْفَتَا لِمِ قَصْبِي
 ظَلَمَ الْمَسْرُوعُ يَضْرَعُهُ
 الظُّلْمَةُ الْمَطْلُومِ لَاتَضِيحُ

پرواز کن با هم شکلات خود
 دراز است اندوه نگرس که دراز است میداد
 خوشا وقت آنکس که اعتماد کرد و سجدت بجا
 خوشا حال آنکس که روزی شد او را عافیت
 طاعت و فرمانبرداری حق تعالی عظمت
 فرمانبرداری دشمن هلاک است
 دراز است عمر کسی که کوتاه است احباب او
 خوشا حال آنکس که نیست او را اهل و عیال
 سایه ملوک سایه خدا است
 تشنگی مال سخت تر از تشنگی آب است
 ظلم بادشاهان سزاوارتر است از ناراحتی
 تاریکی ستم کردن تاریک میگرداند ایمان را
 سایه عمر ظالم کوتاه است
 ستم کردن دومی اندازد او را
 داود داودن مظلوم ستم کننده ضایع نیست

ظَلَمَ الظَّالِمُ تَقْوَةً إِلَى الْهَلَاكِ
 ظِلُّ الْكَرِيمِ قَسِيمٌ
 ظِلُّ الْأَعْوَجِ اعْوَجُ
 عَيْشٌ قَبِيحٌ تَكْرُمًا
 عَلُوا هَيْبَتَهُ مِنَ الْإِيمَانِ
 عَلَيْكَ بِالْحِفْظِ دُونَ الْجَمْعِ مِنَ الْكُتُبِ
 عَاقِبَةُ الظَّالِمِ وَخَيْمَةٌ
 عَزُّ الْمَرْءِ فِي الْقِتْلَةِ
 عَدُوٌّ وَعَاقِلٌ خَيْرٌ مِنْ صَدِيقٍ جَاهِلٍ
 عَسْرُ الْأَمْرِ مَقْدِمَتُهُ الْيُسْرُ
 عَيْبُ الْكَلَامِ تَطْنُوبُ يَلِيهِ
 عَقِيبُ كُلِّ يَوْمٍ مَرِيئَةٌ
 عَقُوبَةُ الظَّالِمِ سُرْعَةُ الْمَوْتِ
 غَنِيَةُ الْمُؤْمِنِ وَجَدَانُ الْخُلُقِ
 غَنَمٌ مِنْ سَكَمٍ

ستم کردن ظالم میکند اورا بسوی هلاکت
 سایه صاحب کرم فسیح و پیرا دار است
 سایه کج رنج است
 زیست کن بقناعت ابا و شاه و شاهی
 همت عالی از ایمان است
 لازم است بر تو یاد کردن علم نه گردا و دین کتبی
 آخر کار ظلم و ستم بدست
 عزت مرد در قناعت است
 دشمن خردمند پیشتر است از دوست نادان
 دشواری کار مقدمه آسانیست
 عیب سخن گفتن در از می نهد
 در عقب هر روز مشی است
 غناب ظالم رزود مردن است
 غنیمت مؤمن یافتن حکمت است
 غنیمت یافت انگس که بسلامت است

غائب شد خط و نصب آنکس که غایب شد	غَابَ حَظٌّ مِّنْ غَابَتِ نَفْسُهُ
در جوش است و یکا ارباب تو گل	غَلَا قَدْرَ الْمُتَوَكِّلِينَ
گران قیمت است مرتبه پر مهر گاران	غَلَا قَدْرَ الْمُتَّقِينَ
عشر و خیانت کرد با تو آنکس که غضب آورد ترا باطل	عَسَّكَ مَنِ اسْحَطَكَ بِالْبَاطِلِ
عذر کرد با تو آنکس که راه نمود ترا بر سب	عَذْرَكَ مَنِ دَانَكَ عَلَى الْأَسَاوَةِ
سخنی مرگ آسان تر است از همیشگی	عُثْمَرَةُ الْمَوْتِ أَهْوَنُ مِمَّنْ
با کسی که دوست نیداری تو آنرا	فَحَسَّ لَسَهُ مِنْ لَا تَهْوَى
خردمند بهتر است از پیر جاهل	غُلَامٌ عَاقِلٌ خَيْرٌ مِّنْ شَيْخٍ جَاهِلٍ
بعضی عین تو از من حق زنت است	عَضُّكَ دَسَّ الْحَقِّ مُقْبِحَةٌ
خیانت کرد با تو آنکس که راضی ساخت ترا باطل	عَسَّكَ مَنِ ارْضَاكَ بِالْبَاطِلِ
نازش مرد افضل او بهتر است از مارا و ابل	عَمْرًا لَمْ يَعْضِلْ أَوْلَىٰ مِمَّنْ فَعَرَّهٖ بِأَصْلِهِ
در هر دلی تغسل است	فِي كُلِّ قَلْبٍ شَفَاةٌ
فیروزی یافت آنکس که سلامت یابد از شر نفس	فَازَ مَنْ سَلِمَ عَنِ شَرِّ نَفْسِهِ
فیروزی یافت آنکس که مطهر شد بدین	فَازَ مَنْ طَفَّرَ بِاللِّدِينِ
تباه شد لغت آنکس که کفران لغت کرد	وَلَمَّا كَخَصَمَكَ بِالْأَحْتِمَالِ

فَسَدَّتْ فَعْمَةٌ مِنْ كُفْرِهَا
 فَعَلَّ الْمَرْءُ يَدُلُّ عَلَى أَصْلِهِ
 فَرَجَ الشَّيْءُ بِخَبْرٍ عَلَى أَصْلِهِ
 فَضَّلُ الْعَاقِلُ عَلَى الْجَاهِلِ
 كَفَضَلُ الْبَدْرِ عَلَى الشَّهَارِ
 فَكَانَ الْمَرْءُ فِي الصَّبْرِ بِدَقِ
 فِرْقَةِ الْأَحْوَانِ حُرْقَةَ الْجَبَانِ
 فَظَنَّةُ الْمَرْءِ تَدُلُّ عَلَى أَصْلِهِ
 قَرِينُ الْمَرْءِ دَلِيلُ دِينِهِ
 قَبُولُ الْحَقِّ مِنَ الدِّينِ
 قَدْرُ فِي الْعَمَلِ تَبَعٌ مِنَ الزَّلْلِ
 فَوْقَ الْقَلْبِ مِنَ الشَّيْءِ
 قَوْلُ الْمَرْءِ مِثْلُ عَمَّا فِي أَصْلِهِ
 قُوَّةُ الْقَلْبِ مِنْ حَقِّهِ الْإِيمَانِ
 قَاتِلُ الْحَرِيِّ حَرَمٌ

نباہ شد نعمت انکس کہ کفران نعمت کرد
 کردار مرد دولت میکند بر اصالت او
 شاخ چیز با خبر میدارن بیخ او
 فضل خردمند بر نادان
 همچون فضل ماه بدر است بر سها
 خلاصی مرد در راستی است
 فراق برادران سوزنده دل است
 زیرکی مرد دلالت میکند بر صلاح او
 همیشه مرد دلیل دین او است
 قبول کردن سخن حق از دین است
 اندازه کن بر عمل و کردار تا رسد کار بی نیاز
 سخنی دل از سیری حاصل میشود
 گفتار مرد خبر میدار از آنچه در اصل او است
 طاقت و توانائی دل از درستی ایمان است
 کشته حریم حریم است

نیت المکر ما یجسده
 قرب الاشرار مضیّر
 قدر المرء ما بهمه
 کلام الله دواء الثلب
 لفاک من عیوب الدنیا ان یسبح
 کمال العلم فی الحلیم
 کفان مما علمک بالموت
 لكل غم فرح و لكل داء دواء
 لیس الشهور من الرعویة
 لیس الخسیر در احواله
 لیس التمدید من العسر
 ان یحزنک یحیی
 کل عدو ذی صلیح الاعداء
 ساد من سکت
 هانس الاعداء و عدیه لثوبه

نیت مردا بجز نیت که نیکو میداند
 یکی کردن با بدان گذرساننده است
 قدر قیمت مردان چیز است که متمسکند
 کلام خدای تعالی دوا می داند
 نیت از عیب می نهد آنکه جاندار
 کمال علم و دانش در بردار نیت
 نیت از غم و دشمنی نورودن را
 هر غمی را نیت است و هر درد را دوا
 پوشیدن جانم شیری از رعنائی است
 نیت خود را انسا نیت
 نیت پیری از عمر زنگانی
 زخم کن گفتار خود را دوست داشته باش
 هر دشمنی را صلح نیت کرد نمی خود
 ایشان نشد آنکس که شاهش شد
 محاسب علم لسان نیت است

مصاحبه الاشرار و با النجس
 بعلت همه طالوت هموم
 من كثرت كلالته كثرة الالام
 شربيا لعذب هز و حصد
 محاسن الكرام حصور العباد
 منقبة المرع بخت لسانه
 و ائمة الاحداث مفسدة
 لكذ المر حدت
 في الدنيا في الفينا
 نور قورك بالصلوة في العلم
 نور مشيدك لا تظلم بالمعصية
 نار الصرفة اشده من نار جهنم
 كافر و سخي ارحى الى الجنة
 من صيلم شحيم
 من الغيبة عن بلها

مصاحبت و هميشه با بدان سوارى درياست
 انكس كم عاليت همتهاي و در زيرت لها
 انكس كم سياريت سخن او سياريت علامت
 محل الشجره آب نيرين انبوي است
 مجلس بركان فلهما و خزينهاى سخن است
 فصل و نسبت مرد در زبان است
 هميشه با جوانان بعلوم و معرفت فساد و بزرگ
 عاقل كننده مرد مذموم سبى مرد است
 رسيدان آرزوا و تواناى كوشا
 نور گردان گور نور انبار گزاردن در بارگاه
 نور پيرى جوهر امارك كرد ان معصيت
 آتش فراق درستان كم تربيت از بارگاه
 كافر خشنده اميدوار تر است بر فتنه است
 از مسلمانان خيل و نعيم
 سها كردن در وقت است كنده است

کمال الحسود الاعتذار معه	کمان بخشش و عذر خواستن است آن
كفى بالموتِ واعظاً	بسی است مرگ پند دهنده
كفى بالشيبِ ناعياً	بسی است پیری خبر دهنده مرگ
كفى بالشيبِ داءً	بسی است دهنده است پیری همت در دهنده
كفى للحسودِ حسداً	بسی است مرصود را حسدا و
لذي الحسودِ قيدا للقلوب	زوی سخن و گفتار قید و لهاست
ليس لسلطانِ العلمِ زواكٌ	نیت مرسلطان علم را زوال
لو يرى لعبدِ الاجلِ وعروءهُ	اگر میزند به جل او گذشتن اجل را
يقضُ الأملَ وعندوكةً	قصه نخواهد آرزو را و عود آرزو را
نوراً لمؤمنٍ مرفقاً بالليلِ	نور روی من از شب زنده داری است
سَيِّئَاتِ الْمَوْتِ صَدَاءُ الْقَلْبِ	فراموشی مرگ زنگ دل است
تَغِيثٌ إِلَى نَفْسِكَ حَيْثُ تَبَدَّلَ سَكَ	خبر مرگ داده میشود بغیر تو ایگاه که شود و سگ
نَضْرَةٌ وَجْهِ الْمُؤْمِنِ فِي الصِّدْقِ	نازگی روی مؤمن در راستی است
نَمْرًا مَنَّا تَكُنْ فِي أَمْرِ هَدَى الْفَرُّشِ	خواب کز امن نامون ما باشی در بهتر نازگی
نَضْرَةٌ وَجْهِ الْمُؤْمِنِ فِي التَّقَى	نازگی روی مؤمن در پرهیزگاری است

وَضَعُ الْإِحْسَانَ فِي غَيْرِ مَوْضِعِهِ ^{ظالم}
 وَزِدْ صَدَقَةَ الْمَنَانِ كَلِمَةً مِنْ أَجْرِهِ
 وَحَدِّثْ الْمَرْءَ خَيْرًا مِنْ جَلِيسِ الشُّؤْمِ
 وَوَلَايَةَ الْأَحْمَقِ سَرِيعَ الرَّوَالِ
 وَالْأَمْرُ مَنْ لَمْ يَعْزَاكَ
 وَأَسَاكَ مَنْ تَعَاوَلَ عَنكَ
 وَلِيُّ الطِّفْلِ مَرْدُوقٌ
 وَيَلُّ الْمَرْءَ سَاءُ خُلُقُهُ وَقَمُّ خُلُقُهُ
 وَيَلُّ الْعَسُودَ مِنْ حَسَنَاتِهِ
 هُمُوهُ الْمَرْءِ يَقْدُرُ هِمَّتُهُ
 هُمُّ الدَّاعِيَةِ آخِرُهُ وَهَمُّ الشَّعْرِ دُنْيَاؤُهُ
 هَرَبُكَ بَيْنَ نَفْسِكَ أَنْفَعُ هَرَبِكَ
 مَزَاكَةُ سَدِّ
 هَانِ مِنْ عَفَاكَ وَتَعْرِفُ بِهِ
 هِمَّتُ الْمَرْءِ قِيَمَتُهُ

نهادن احسان در غیر محل خود ظالم است
 بزه صدقه مبت بزرگتر است از تو ابسان
 تنهایی مرد بهتر است از هم نشینی بد
 ولایت داری حکومت اجتناب و دوری از بد
 دوستی کرد با تو انگس که دشمنی نکرد با تو
 مونس او مدارا کرد با تو انگس که غافل ساز خود را از تو
 کفیل بیعت طفل روزی شده است
 وای بر آنکس که بدست خلو او ورثت است
 وای مرصود را از حسداو
 غمهای مرد مقدار است ای اوست
 غم بکنجت آخرت اوست و غم بد کنجت دنیا
 گر بچین تو از نفس تو نافع تر است از
 گر بچین تو از مشیر
 بده آنچه نزد است تا شناخته شوی بدان
 همت مرد قیمت اوست

هامة المرهنته
 هلك الحرص وهو
 هشيم التريديا كلب
 هيات من نصيحة العدو
 هلاك امر في العجب
 لا ايمان الا ما انه له
 لا دين لمن لا مروءة له
 لا غنى لمن لا فضل له
 لا راحة للبؤس
 لا كرامة للكاذب
 لا غم للمتابع
 لا قدر للعاقب
 لا حرمة للمناقب
 لا قذف للمباحث
 لا وفاء للمرأة

تارك سر مروت اوست
 بلاك شد حریص حال اگر نیندازد
 بان زبده کرده غیر خوردن این
 دوری باد همرا از وصیت دشمن
 بلاك مرد در خود پسندی است
 نیست کمال ایمان آنکس که امانت نیست او را
 نیست کمال دین آنکس که مروت نیست او را
 نیست هیچ تو انگری آنکس که هیچ فضل نیست او را
 نیست هیچ آرام بود بکین را
 نیست هیچ کرامت در ونگوی را
 نیست هیچ غم مرقانع را
 نیست هیچ دور ویشی خردمند را
 نیست هیچ عوت و حرمت فاسق را
 نیست هیچ قذف و دشنام فایده ندارد آنکس که محترمانه
 نیست هیچ وفا داری مرزن را

لا اراحة للصدور

يا نيك ما قدراك

يسود المرء ووجهه بالاحسان اليه

يزيد الصدقة في العمر

يسعد الرجل بمصاحبة السعيد

يا من الخائف اذا وصل ما خاف

يصير المرء الصبور الى مرادة

يا من القلب لراحة النفس

يعمل التمام في ساعة فتنه اشهر

تطلبك الرزق كما تطلبه

يلعب المرء بالصدف

الى مكان الكبار

نست انسايش مر حود را

مى بدو ميرسد تو آنچه تقدیر کرده شده است در

مهر و سوز میشود در قوم خود نسبت کردن

زیاده میکند صدقه در عمر و زندگانی

سعادتمند میشود در صحبت غمگین و مصائب

ایمن میشود در چوین سدا بجای رسیده

میکرد و صبر کننده بر ادعای او

نوسیدی دل اسایش نفس است

سکند سخن چو رسا و فتنه ماه ما

میجوید وزی ترا همچنانکه میجویی تو او را

میرسد در سبب ایست

بنازل اولیا سے کبار

تمت الکلیات الطیبة الموسومة

بنازل الی مع ترجمتها الفارسیة